

YEREL YÖNETİŞİM TEMELİNDE KENT KONSEYİ İLE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ARASINDAKİ İLİŐKİLER¹

Ayőegül GÜLER AĞIN²
Dr. Öğr. Üyesi V. Alpay GÜNAL³

ÖZET

Kamu otoritesinin kimi durumlarda yetersiz kaldığı sağlık, eğitim, çevre gibi konularda önemli işlevler üstlenen sivil toplum kuruluşları, yönetim anlayışının üç sacayağından birini oluşturmuş; kent konseyinin de temel aktörleri olmuşlardır. Sivil toplum kuruluşları ayrıca özerklik ve gönüllülük açısından devlet ve özel sektörden farklı olarak katılımcı bir yapı oluşturmaktadır. Kent konseyinin, yerel aktörlerle bir araya gelerek ortak akıl oluşturması, kentin sorunlarına çözüm bulması ve böylece yerel yönetişimin uygulama alanlarından biri olması beklenmektedir. Bu çalışmada amaç, sivil toplum kuruluşlarının kent konseyinde aldığı rolü ve kent konseyi ile ilişkilerini yönetim ilkeleri temelinde derinlemesine keşfetmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması, veri toplama aracı olarak da görüşme yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmada örnek olarak, Antalya Kent Konseyi seçilmiş; 11 kent konseyi temsilcisi, 3 siyasi parti temsilci ve 3 sendika temsilcisi ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Temsilciler ile yapılan mülakatlardan elde edilen verilere göre, temsilciler açısından Antalya Kent Konseyi'nin katılımcı bir yapıya sahip olduğu, hiyerarşik yapıları barındırmadığı gibi olumlu sonuçların yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının kent konseyine etkin bir şekilde katılmadığı yönünde görüşler de ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent Konseyi, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Yönetişim, Yönetime Katılma

¹ Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde kabul edilen "Yerel Yönetişim Çerçevesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetime Katılmadaki Etkinliği: Antalya Kent Konseyi Örneği" adlı yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

² Akdeniz Ün., Sosyal Bilimler Enst., ORCID ID: 0000-0003-1139-3949, aysegulguler9@gmail.com

³ Akdeniz Ün., İktisadi ve İdari Bilimler Fak., ORCID ID: 0000-0002-3906-3629, alpaygunal@yahoo.com

Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 11/09/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 07/10/2023

THE RELATIONSHIP BETWEEN CITY COUNCIL AND CIVIL SOCIETY ORGANISATIONS ON THE BASIS OF LOCAL GOVERNANCE

Aysegul GULER AGIN
Assist. Prof. V. Alpay GUNAL

ABSTRACT

Non-governmental organizations that undertake important functions such as health, education and environment, where the public authority has been inadequate in some cases, constituted one of the three pillars of the governance understanding; they have also been the main actors of the city council. Non-governmental organizations also form a participatory structure in terms of autonomy and volunteering, different from the state and private sector. The city council is expected to come together with local actors to form a common sense, to find solutions to the problems of the city, and thus become one of the application areas of local governance. In this study, it is aim to evaluate the role of non-governmental organizations in the city council and their relations with the city council on the basis of governance principles. For this purpose, case study, which is one of the qualitative research designs, and interview method as a data collection tool were used in the study. As an example in the study, the Antalya City Council has been selected; interviews have been conducted with 11 city council representatives, 3 political party representatives and 3 union representatives. According to the data obtained from the interviews with the representatives, there have been positive results that the Antalya City Council has a participatory structure, does not contain hierarchical structures, as well as opinions that non-governmental organizations do not participate in the city council effectively.

Keywords: City Council, Civil Society Organization, Local Governance, Participation in Administration

GİRİŞ

Resmi olarak ilk defa 1989'da Dünya Bankası'nın "Aşağı Sahra Afrika'sı: Krizden Sürdürülebilir Büyümeye" adlı raporunda adı geçen yönetim kavramı, az gelişmiş ülkelerin kalkınmasında önemli bir anlayış olarak ele alınmış; çok aktörlü, kamunun, sivil toplum kuruluşlarının (STK) ve piyasanın paydaş olduğu bir yönetim anlayışını hedeflemiştir. 1992 Rio Konferansı'nın sonuçlarından biri olan Gündem 21 programının 28. kısmında, yönetim kavramı ve hedefleri açıklanmış ve bunun devamında 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II Zirvesi ile ülkelerin uygulayacağı Yerel Gündem 21'in Türkiye'deki yansımalarından biri, kent konseyi olmuştur. STK'ların öneminin giderek artması, bu oluşumun gerekçelerinden biri olarak değerlendirilse de toplumdaki paydaşların yönetime katılmasını sağlama ve katılımcı yönetimi oluşturma düşüncesi, esas faktörler arasında sayılmaktadır. Kent konseyleri, kente yönelik sorunları tespit etmek ve aksaklıklara yönelik çözüm yolları aramak, ortak akıl üretmek, yerel

yönetişimi geliştirerek kentin aktörlerini karar alma sürecine ortak etmek amacıyla oluşturulmuş yapılardır.

Bu çalışmada, Antalya’da STK’ların yerel yönetim sorumlulukları açısından yönetim ve karar süreçlerindeki etkinliğini, kent konseyi ve STK’ların birbirlerine karşı tutumlarını ve sonuç olarak kent konseyinin katılımcı yönetime katkısını değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu nedenle, yasal düzenlemeler, Kent Konseyi’nin kurumsal internet adresinde yer alan kurumsal şema, yönetmelik ve yönergeler, çalışma gruplarının ve meclislerinin faaliyetleri incelenmiş; Antalya Kent Konseyi temsilcileri ve Antalya’da bulunan STK’ların temsilcileri ile gerçekleştirilen yüz yüze mülakatlar analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre, kent konseyi temsilcilerinin çoğunluğu, kent konseyini, yönetişimi uygulayan ve kent yönetimine katılan bir yapı olarak tanımlarken; halkın ya da STK’ların karar süreçlerine katılımının düşük düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Antalya Kent Konseyi temsilcilerinden STK’lara karşı, yapılanmalarından, çalışmalarından ve ilgisizliklerinden dolayı eleştiri gelmiştir. Genel olarak, kent konseyinin STK’lardan yana şikâyetçi tutumunun yanı sıra STK’ların kent konseyine katılımının düşük olması, vatandaşın STK’ları doğrudan talep kanalı olarak görmemesi, kent konseyinin kararlarının yoğun bir şekilde işlenememesi gibi sonuçların da ortaya çıktığı görülmüştür.

YÖNETİŞİM KAVRAMI

Bilgi ve iletişim çağında, küresel değişim dinamiklerinin getirdiği yeni talep ve beklentiler doğrultusunda, “kamunun yönetilmesinden, kamunun yönetmesine” anlayışı hakim olmaya başlamış ve kamu yönetimine yeni bir kavramsal çerçeve çizilmiştir (Saran, 2004: 21). 1970’li yılların sonuna doğru kamu yönetiminin yavaş işleyen, aşırı kuralcı, hantal, verimsiz, etkisiz, kaynak tüketen bürokratik mekanizmalar olarak eleştirilmesi, yönetimde yeni ilkeler ve yaklaşım arayışlarını gerektirmiştir (Yaylı, 2008: 2). Bu eleştirilerin odağında kalan refah devleti anlayışı ile, devletin faaliyet alanının ve işlevlerinin daraltılması yönünde çözüm arayışları gündeme gelmiştir. Çözüm arayışları, küreselleşmenin de etkisiyle beraber toplam kalite yönetimi, yeni kamu işletmeciliği, yeni kamu yönetimi ve yönetişim gibi yeni yönetim anlayışlarını ortaya çıkarmıştır. Bu durum, kamu yönetiminde yeniden yapılandırmayı beraberinde getirmiş ve serbest piyasanın rekabet, girişimcilik, katılımcılık ve verimlilik ilkeleri ile uyum içinde dönüştürülmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmiştir (Saran, 2004: 22). Esasında yönetişim kavramının literatürde pek çok alanda tartışılmasının, anlayışın uluslararası kuruluşların, devletlerin ve yerel yönetimlerin odak noktası olmasının önemli bir nedeni vardır. Bu neden, devletin işletme mantığı ile yönetilmesi değil; devlet, sivil toplum ve piyasa ortaklığında yeniden düzenlemelere fırsat tanınmasının bir girişimi olarak ifade edilebilir (Gökçe, 2006: 208). Farklı disiplinlerde ve birbirinden farklı bağlamlarda anlam değişikliğine uğrayan yönetişim kavramı, 1980’lerden itibaren devletin rolündeki değişimin ana teması olarak kullanılmaya başlanmıştır. Devletin rolündeki değişimin ifadesinde kullanılan bu kavram, tarihsel gelişim açısından neoliberal politikalarla ilişkilendirilmiştir. Bunun nedeni de neoliberal düşüncüyü savunanların

ekonomik rekabet ortamında devletin hizmeti sunan değil, politika kararları alan tarafta olmasını önermelerinden ileri gelmektedir (Bevir, 2009; Stoker, 2011:93).

1970’lerden itibaren gelişmekte olan ülkelerde istikrar ve yapısal uyum politikaları olarak uygulanan neo-liberal politikalar zamanla olumsuz sonuçlar yaratmaya başlamıştır. Ekonomik kriz, yükselen borçlar, işsizlik, gelir adaletsizliği şeklindeki olumsuzluklar, 1990’lı yıllarda neoliberal politikaların başarısızlığı olarak görülmeye başlanmıştır. Dünya Bankası ise bu politikaları, minimal devlet söyleminden yönetim ve “piyasa dostu devlet” anlayışına doğru yöneltmiştir (Çulha Zabcı, 2002: 156; Güzelsarı, 2004: 9). Bu süreçte gelişen kamu yönetimi reformu, devletin düzenleyici yönünü ön plana çıkarmıştır. Reform, piyasa-devlet ilişkilerinde, devletin işlevlerinde ve kamu örgütlenmelerinde yeniden düzenlenmeyi gerektirmiştir. Kamu yönetimi reformu aynı zamanda pek çok kamu hizmetinin yerel yönetimlerce yerine getirilmesine vurgu yapmıştır. Neoliberal yaklaşım açısından reformların amacı, demokratikleşmeyi sağlamak için bürokrasinin hakimiyetini hafifleterek devletin ekonomiye müdahalesini sınırlandırmak ve sivil toplumu güçlendirmektir (Ataay, 2008: 46, 47).

Tablo 1 Yönetişim Anlayışının Tarihsel Gelişimindeki Uluslararası Adımlar

Tarih	Ulusal ve Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar	Belge
1989	Dünya Bankası (DB)	Aşağı Sahra Afrika’sı: Krizden Sürdürülebilir Büyümeye
1992	Birleşmiş Milletler (BM)	Rio Yeryüzü Zirvesi (BM Çevre ve Kalkınma Konfransı- Gündem 21)
1992	Dünya Bankası	Yönetişim ve Kalkınma Raporu
1996	Birleşmiş Milletler	İstanbul Habitat II Konferansı
1997	Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği- Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı IULA - EMME (UCLG-MEWA)	Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi
1997	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD)	Düzenleyici Reform
1997	Dünya Bankası	Dünya Kalkınma Raporu
2000	Birleşmiş Milletler	Milenyum Zirvesi
2001	Avrupa Birliği (AB)	Avrupa Yönetişimi Raporu- Beyaz Kitap
2002	Birleşmiş Milletler	Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi

Yönetişimin Dünya Bankası tarafından gündeme getirilmesinde ve bu kavram ile devletin işlevlerinin sorgulanmasında özellikle Sahra altı Afrika’da kalkınma konusunda yaşanan başarısızlıklar ve devlet müdahalesinin tenkiti vardır (Küçük, 2023: 21). Bir tür yönetilme biçimine atıfta bulunan yönetim kavramının kullanımı, 1989 tarihli “Aşağı Sahra Afrika’sı: Krizden Sürdürülebilir Büyümeye (Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth)” isimli raporu ile başlamıştır. Bu raporda, yönetim, mali krizden çıkış için bir yol olarak sunulmuştur. Kavramın tanımı, “bir ülkenin kalkınması için, ekonomik ve sosyal kaynaklarının yönetiminde iktidarın kullanılma biçimidir” şeklinde yapılmıştır. Ayrıca yönetişimin unsurları hesap verebilirlik, kalkınmanın yasal çerçevesi, bilgilendirme ve saydamlık şeklinde belirlenmiştir

(Bayramoğlu, 2014: 40). Kavram üzerinde çalışan Avrupa Birliği Komisyonunun 2001 yılında hazırladığı “Beyaz Kitap” ta ise yönetim ilkeleri şeffaflık, katılımcılık, etkililik, tutarlılık ve hesap verebilirlik olarak yer almıştır (Avrupa Birliği Komisyonu, 2001: 10).

Az gelişmiş ülkelerin, ekonomik ve siyasal yapılarını şekillendirme konusunda etkin rol oynayan birçok uluslararası kuruluş (DB, IMF, BM ve AB), 1990’lı yıllardan itibaren dünya kapitalist sistemini yönlendirmedeki etkilerini, ulusal devletlere göre oldukça artırmış ve bu alanda etkin hale gelmişlerdir.

Yönetişim kavramının gelişmesinde ve benimsenmesinde etkili olan Dünya Bankası, yönetişimin kalitesinin ölçülmesi adına altı özellik belirlemiştir. World Governance Indicators olarak da ifade edilen bu kriterler ülkelerin politik, ekonomik ve yönetim ile ilgili durumunu değerlendirme ve diğer ülkelerle karşılaştırma imkanı sunmaktadır. Bu özellikler, ifade özgürlüğü ve hesap verebilirlik, yolsuzluğu kontrol edebilme, siyasi istikrar ve şiddet (terör) yokluğu, yönetim etkinliği, yönetim kalitesi ve hukukun üstünlüğüdür. Bu özellikler 1996 yılında Dünya Bankası araştırmacıları olan Daniel Kaufmann ve Aart Kraay tarafından geliştirilmiştir (Kaufmann ve Kraay, 2023). Üzerine pek çok çalışma yapılmış bu kriterler, ülkelerin refah ve gelişmişlik farkları, performanslarının değerlendirilmesi (Özer vd., 2020), devletlerin hükümet sistemleri farklılığının yönetim kalitesine etkisi (Karataş, 2019), yönetim göstergeleri ile toplumsal refah ilişkisi (Süslü vd., 2019) çerçevesinde incelenmiştir. Yönetişim, merkezi yönetim ve bürokrasinin yanı sıra sağlık, eğitim, hukuk ve kentsel sorunlarda da aktörler arası işbirliğini gerektirmektedir. Örneğin, Dünya Bankasının 2017 yılında yayımladığı Yönetişim ve Yasa adlı raporunda, yönetim kavramının kalkınma ve devlet yönetiminin yanı sıra hukuk alanında da etkin bir şekilde içselleştirilmesi gerekliliğine odaklanılmıştır (Küçük, 2023: 37).

Yönetişim kavramı, yönetim sürecinde bütünün parçalarının ve aktörlerinin ortaklığını ve işbirliğini içermektedir. İdeal yönetim anlayışı, tek aktörlü bir merkezi gücü değil, çok aktörlü, yatay koordinasyona ve uzlaşmaya dayalı bir katılım mekanizmasını anlatmaktadır (Saran, 2004: 22). Kurumların kentsel yönetimdeki rolünü inceleyen Pierre, yerel yönetimler için yaygın olarak benimsenen yönetim kavramının esas niteliğini, kamu ve özel kaynakların birlikte koordinasyonu olarak değerlendirmiştir (1999: 373). Tanımlamalarından ve uluslararası kuruluşların benimsedikleri ilkelerden yola çıkarak yönetim kavramının ilkeleri, hesap verebilirlik, yönetime katılma, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, etkinlik, bilgi edinme ve verimlilik şeklinde sıralanabilmektedir.

Esasen yönetim kelimesi, köken olarak Orta Çağ Avrupası’na kadar uzanmakta olup; eski İngilizce ve Fransızca’da “hükümet” ya da “egemenlik” anlamında kullanılmaktadır. Günümüzde bu kelimeye “yönetme tarzı”, “toplumsal eşgüdümleme tarzı”, “hükümet olmadan yönetme” gibi anlamlar da kazandırılmıştır (Bayramoğlu, 2014: 32-33).

Yönetişim kavramının genellikle “steering” (bir gemide dümen tutma) kavramından yola çıkılarak kullanıldığı ve devletin rolünün, yönetişimin temelinde yatan “devlet kürek çekmez, dümen tutar” anlayışı ile açıklandığı görülmektedir. Bu açıklama, Osborne ve Gaebler’in

Reinventig Government adlı eserindeki değerlendirmelerinde açık bir şekilde yer almaktadır. Osborne ve Gaebler, yönetişimi, devletin politika kararları alması ve kamu hizmeti sunmasını, yönlendirme- steering- dümen tutma ve kürek çekme kavramlarına atf yaparak tanımlamıştır. Osborne ve Gaebler'in Emmanuel S. Savas'ın "Privatization: The Key to Better Government" eserinde yer alan "Hükümet kelimesi, Yunanca "yönlendirmek (steer)" anlamına gelen bir kelimedendir. Devletin görevi, kürek çekmek değil, tekneyi yönlendirmektir. Hizmet sunmak kürek çekmektir ve hükümet kürek çekme konusunda çok iyi değildir." cümlesine verdiği atf, esasında yönetişimin tanımlanmasında en çok kullanılan referanslardan biri olmuştur (Osborne ve Gaebler, 1992: 25). Devletin rolünde yaratılmak istenen değişiklik, kamu hizmetinin verilme şeklini de ortaya koymaktadır. Ancak devletin işletme gibi yönetilmesinin aksine, gerekli kamu hizmetinin yerine getirilmesi için devletin karar verici konumda olması, işletme ve sivil toplumla işbirliği içinde olması esas alınmıştır (Osborne ve Gaebler, 1992: 20). Böylece devlete yönlendirici bir rol yükleyen (Bayramoğlu, 2014: 32) yönetim anlayışındaki işbirliği, kürek çekme ifadesiyle hizmet sunumu görevinin piyasaya devredilmesini önermektedir (Güzelsarı, 2004: 10).

Yönetişim, devlet, piyasa ve STK'ların ortaklığını içeren çok aktörlü bir yönetim anlayışı olarak, devlete karar alma ve düzenleme rolü yükleyen, insan haklarına dayalı performans ölçütlerini önceleyen, yerel yönetim anlayışını benimseyen, toplumdaki aktörleri yapabilir kılan, sivil toplumun sorumluluk üstlenmesini sağlayan bir anlayıştır (Eryılmaz, 2015: 60; Tekeli, 1999: 248). Sivil toplumun örgütlü hali olarak kısaca tanımlanabilen ve vatandaşların karar alma süreçlerine katılabilmelerini sağlayan araçlar olarak STK'lar (sendikalar, vakıflar, dernekler, siyasi partiler, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları), yönetim anlayışının gelişimiyle farklı bir konuma gelmiştir. STK'lar, piyasa ile devlet arasında dengeleyici bir görev üstlenmelerinin yanı sıra katılım açısından da önemli bir yere sahiptir. Yönetişim anlayışında, vatandaşların seçimler dışında da karar alma süreçlerine dahil edilmesi, taleplerini yerel yönetimlere ve merkezi yönetime iletebilmesi, bireysel katılımın yanı sıra örgütlü katılımı daha mümkün görünmektedir. Bu noktada devlet ile toplumun karşılıklı etkileşimi, toplumun talep kanalı olarak gördüğü STK'lar aracılığıyla daha etkin bir şekilde işlemektedir. Bu sürecin en önemli örneklerinden biri, kent konseyleridir.

1980'li yıllardan beri gelişim gösteren yönetim kavramı, bürokrasiyi de kendi etrafında şekillendirmeye başlamıştır. Bu süreçte kavramın küresel, ulusal, bölgesel ve yerel yönetim şeklinde coğrafi boyutta uygulamaları ortaya çıkmıştır (Krahmann, 2003: 323). Küreselleşme sürecinde ulus devletin tek başına üstlenemeyeceği sorunların tespitinde ve çözümünde devletlerin, çok uluslu şirketlerin ve uluslararası nitelikteki STK'ların birlikte hareket etmesi ve küresel bir otoritenin oluşturulması gerektiği düşüncesi, küresel yönetişimin oluşmasına neden olmuştur (Akbeş & Saraç, 2005: 229). Dünya Bankası'nın, yönetişimi krizden çıkışın yolu olarak belirleyip az gelişmiş ülkelere yapısal uyum projeleri ve kredi sunması, küresel yönetişime örnek olarak gösterilebilmektedir. Yönetişimin coğrafi boyuttaki bir başka türü olan ulusal yönetim, kamu hizmetlerinin sağlanmasında, karar alma süreçlerinde, ekonomik ve sosyal düzenlemelerde devlet dışı aktörlerin etkili olması ile, yönetişime ulusal düzeyde anlam kazandırılmasıyla ortaya

çıkıştır (Krahmann, 2003: 326). Bağımsız Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar da ulusal düzeyde yönetişime örnek olarak gösterilmektedir (Güler, 2013: 323).

Bölgesel yönetişim, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkları ile mücadele etmek ve dengeli kalkınmayı sağlamak amacıyla ortaya çıkan yeni arayışlardan biridir. Bu anlamda bölgesel yönetişim, merkezi yönetimin müdahalesine dayanan yukarıdan aşağıya örgütlenen bir yapı yerine, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası unsurların birlikteliğiyle gerçekleştirilebilecek bir yönetim anlayışıdır (Tutar & Demiral, 2007: 65). Bölgesel yönetişime de Bölgesel Kalkınma Ajansları örnek olarak gösterilebilmektedir (Özer, 2008: 404).

YEREL YÖNETİŞİM

Kamu yönetimi alanında yaşanan dönüşüm ile, tek aktörlü yönetimden çok aktörlü esnek, âdem-i merkeziyetçi, hesap verebilir, etkin ve halka yakın olarak nitelendirilen yönetişim anlayışına yönelim, kavramın mekânsal boyutta küresel, ulusal, bölgesel ve yerel yönetişim olarak sınıflandırılmasını beraberinde getirmiştir. Tepeden inmece değil, aşağıdan yukarı doğru işleyen bir yönetim anlayışıyla halka yakın yönetimler geliştirilmiş ve yerel düzeyde kamunun, STK'ların ve özel sektörün karar almada ve uygulamada etken unsurlar olması öngörülmüştür.

Yerel yönetişim, sivil toplum ve özel sektörden gelen baskıların bir cevabı olduğu gibi, yerel yönetişim anlayışının gelişmesinde yerel yönetimlerin kabiliyetleri, uygulamaları açısından farklılıkları, kurumsal yapıları, farklı değerleri, normları ve inançları da etkili olmuştur (Pierre, 1999: 375). Yerel idarelerin ve aktörlerin karşılıklı etkileşimini ve yerel yönetimlere katılımın artırılmasını hedefleyen yerel yönetişim, kentsel yönetişim ile aynı anlamda kullanılmış ve yerel yönetişimin üç özelliğine vurgu yapılmıştır. Öncelikle, yerel yönetişimde yerel yönetimler, mahalle düzeyinden başlayarak bölgesel, ulusal ve uluslararası alanda yönetişim olanaklarını barındıran aktörlerle iş birliği arayışındadır. İkinci olarak, yerel yönetişim, kararların alınması ve uygulanması noktasında özel ve kamusal çıkarların kaynaştırılmasını, etkinliği ve verimliliği esas almaktadır. Son özellik ise bu etkinliğin ve verimliliğin başarılmasında yeni ve daha iyi yolların bulunması gerekliliğidir (Palabıyık, 2004: 74).

Daha etkili yöntemler arayışı, yönetişim anlayışı adı altında devlet, piyasa ve sivil toplumun yeni bir tür ortaklığı şeklinde sunulmuş; bu süreçte STK'ların artan önemi ve rolü, daha fazla dikkat çeken bir konu haline gelmiştir. Sivil toplum, “devlet alanında özgürleşmesini sağlamış, yasalar temelinde meşruluğu garantiye alınmış ve bireylerin gönüllü aktivitelerine, örgütlenmelerine dayanan bir sosyal yaşam alanı” olarak tanımlanırken; içinde bireysel özgürlükler, yasallık, çoğulculuk, gönüllü örgütlenme, kamusalılık gibi modern toplumun temel unsurlarını da içermektedir. Sivil toplumu resmi devlet faaliyetlerinden ayıran, onun gönüllülük vurgusu olmuştur (Tosun, 2003: 232). Yönetişim alanında kent konseylerinin de temelini oluşturan STK'lar, siyasi partilerin temsil krizi ve temsili demokrasinin meşruiyet krizi yaşaması sonucunda önem kazanmaya başlamıştır. Ancak STK'lar toplumsal taleplerin temsilcisi olarak görülürken gönüllülük esasının arka plana düşmesi, beklenilenden farklı bir durum yaratmıştır.

Profesyonelleşmeyle birlikte hiyerarşik ve bürokratik ilişkilerin ortaya çıkması, STK'ların toplumun doğrudan talep kanalı olduğu iddiasını tartışmalı hale getirmiştir (Ataay, 2008: 63-64).

Yerel yönetim, yerel düzeydeki faaliyetlerin yerel aktörlerin ortaklığında düzenlenmesi ve yürütülmesini ifade eder. Bu yönetim yaklaşımı yerel yönetimlerin rollerini kapsamakta ve STK'ları, farklı topluluk organizasyonlarını, çeşitli iş kollarını ve mahalle ilişkilerini içermektedir. Yerel yönetim, yerel hizmetleri ortak aktörlerle sunmak, mahalli halkın özgürlüğünü korumak, demokratik katılımını sağlamak, yerel kalkınmayı ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamak gibi amaçlar da gütmektedir. Böylece, "etkili, hesap verebilir, sorumlu" ilkeleri ile yönetime olduğu gibi yerel yönetime de bir çerçeve çizilebilmektedir (Shah & Shah, 2006: 1-2). Bovaird ve Löffler (2002: 21-23), karşılaştırmalı bir şekilde yerel yönetim ve yerel yönetimi değerlendirdikleri makalede, yerel yönetimin örgütsel yapıda, kaynak kullanımında, strateji belirlenmesinde, performans ölçümünde vb. getirdiği birtakım değişiklikleri ele almışlardır. Sivil toplum, özel sektör ve kamu yönetimi arasındaki işbirliğini sağlamak; aktörleri yönetim konusunda aktifleştirmek, yerel bütçenin, toplumun aktörlerini dâhil ederek oluşturulmasını sağlamak; şeffaf, hesap verebilir ve sorumlu bir yerel yönetim yaratmak şeklinde gösterilen değişimler, yerel yönetimin uygulamaları olarak ele alınmıştır (Bovaird ve Löffler, 2002: 21-23).

Yönetimin ortaya çıkışında ve gelişiminde Dünya Bankası raporları kadar özellikle çevre ve kalkınma konularının üzerinde durulduğu Rio Konferansı da etkili olmuştur. Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılında düzenlenen Rio Konferansı'nın en önemli konularından biri olan "sürdürülebilir kalkınma", 21. yüzyılın ana hedefi olarak belirlenmiştir. Çevre ve kalkınma problemlerine dair çözüm ilkelerinin açıklandığı belge, Rio Zirvesi'nin temel çıktısı olarak bilinen Gündem 21'dir (Agenda 21, 1992: 3). Gündem 21'de, ulusların kendi içindeki ve birbirleriyle olan farklılıklarının devam ettiğine, yoksulluk, açlık, hastalık ve cehaletin arttığına, insanlığın varlığı için gerekli olan ekosistemin çöküşüne vurgu yapan bir önsöz yer almıştır. Bu sorunların çözümünde ulusların tek başına değil küresel ortaklıklarla hareket etmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Agenda 21, Preamble 1.1). Gündem 21, çevre ve sürdürülebilir kalkınma iş birliğinde küresel konsensüs niteliği kazanmış ve bunun başarılmasında hükümetlerin sorumluluklarının öncelikli olduğu kabul edilmiştir. Ancak bu sürecin, halkın ve STK'ların desteğiyle yürütülmesi savunulmuştur (Agenda 21, Preamble, 1.3). Gündem 21, yerel yönetim-merkezi yönetim ilişkisinin yerinden yönetim doğrultusunda güçlendirilmesi, devletler ve STK'lar arasında ortaklığın sağlanması ve halkın yönetimde aktif konuma getirilmesi gibi hedefler üzerine inşa edilmiştir (Emrealp, 2005: 13). Gündem 21'in 28. kısmında "1996 yılına kadar her ülkede yerel otoriteler kendi yörelerindeki insanlarla, yerel kuruluşlarla ve özel sektörlerle görüşerek kendi bölgeleri için 'Yerel Gündem 21' üzerinde anlaşma sağlayacakları" konusu yer almıştır. Yerel aktörler arasında iş birliğinin sağlanmasını, kentin unsurlarının karar alma süreçlerinde katılmasını amaçlayan bu program, esas olarak bir yerel yönetim uygulamasıdır (Ökmen & Görmez, 2009: 111).

Gündem 21’de STK’lar üzerinde önemle durulmuştur. Gündem 21’de, “Hükümet dışı kuruluşların rolünün güçlendirilmesi” başlığı altında, STK’ların katılımcı demokrasinin şekillenmesinde ve uygulanmasında önemli bir role sahip oldukları vurgulanmıştır.

STK’ların sorumluluk üstlenen ve yapıcı rolde olmalarının güven oluşturduğu belirtilmiştir(Agenda 21, 27.1).

Gündem 21’in yerel düzeyde uygulanmasını sağlamak için oluşturulan ve kent konseylerinin kuruluşunu hazırlayan Yerel Gündem 21, 1997 yılında başlatılmış ve “çevre ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi projesi” olarak da adlandırılmıştır. Yerel Gündem 21’in “sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, insanların temel gereksinimlerinin karşılanması, yaşam kalitesinin ve çevre koşullarının iyileştirilmesi, katılımcı demokrasi anlayışının geliştirilmesi ve gelecek nesillerin haklarının korunması” gibi ilkeleri, kent ve yaşam kalitesinin geliştirilmesine odaklanmıştır. Yerel Gündem 21, yönetimde yerel demokrasinin güçlendirilmesi ile sürdürülebilir kalkınma olgusunu yönetim ilkeleri ile harmanlamıştır (Emrealp, 2005: 20).

Günümüzde yerel yönetim her ne kadar kent konseyleri, belediye birlikleri gibi yapılar etrafında tartışılrsa da kararların hızlı, yerinden ve kararlardan etkilenenlerin içinde bulunduğu bir yönetim mekanizması tarafından alınmasını gerektiren bu anlayışta, kolaylaştırıcı unsurlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu unsurlar dijital dönüşümle gündeme gelmeye başlamıştır. Dijital dönüşümün bürokrasinin verimsiz ve hantal yönlerini gidermek için kullanılması ve yapay zekanın kamu yönetiminde başarılı sonuçlar vermeye başlaması yerel yönetim alanını da etkileyen önemli gelişmeler arasında sayılmaktadır (Li vd., 2023).

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİŞİM UYGULAMASI OLARAK KENT KONSEYLERİ

Yerel Gündem 21’in Türkiye’deki uygulaması, 1997 yılı sonunda UNDP’nin katkısı ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı’nın (IULA-EMME-şimdiki adı UCLG-MEWA- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı) iş birliği ile gerçekleştirilen “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi” olmuştur. Bu projenin hareket noktası, 1997 yılında ortaya çıkan Gündem 21’in 28. bölümünde yer alan “Yerel yönetimlerin kendi Yerel Gündem 21’lerini hazırlaması ve uygulaması teşvik koşulu”dur. Bu proje, iki temel amaç üzerine oluşturulmuştur. Birincisi, Yerel Gündem 21’n ülke çapında tanıtılması, bunun yerel yönetim üzerindeki olası etkileri hakkında yerel yönetim birimlerinin bilgilendirilmesidir. İkinci amaç ise, projenin ortağı olan kentlerde, katılımcı bir planlama süreci oluşturmak, faal bir şekilde uygulamalarda bulunmaktır (Atvur, 2008: 56; Emrealp, 2005: 29). Bu çalışma daha sonra “Yerel Gündem 21 Programı”na dönüştürülmüştür. UNDP ile Türkiye arasında imzalanan YG-21 Programı ile, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum arasında iş birliği geliştirilerek, yerel yönetişime katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu gelişimin bir aktörü olarak ortaya çıkan kent konseyleri, yerel paydaşların karar alma süreçlerine

etkin bir şekilde katılarak oluşturdukları “ortak akıl” ve sürdürülebilir kalkınma etrafında şekillenmiştir (UCLG-MEWA, 2015: 9).

Tablo 2: Yerel Yönetişim Anlayışının Tarihsel Gelişimindeki Ulusal Adımlar

Dönem	Program	Katkılar ve Etkiler
1997	Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi Projesi	1997 yılında Antalya Kent Konseyinin kurulması 1998 yılında Bursa Kent Konseyinin kurulması Yerel Gündem 21’e yönelik Genel Sekreterliklerin kurulması
2000	Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması Projesi	Mahalle, gençlik ve kadın meclisleri vb. yapıların oluşturulması
2003	Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Milenyum Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi	5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. Maddesinde Kent Konseyine yer verilmesi 8 Ekim 2006 tarihinde Kent Konseyleri Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesi
2007	Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi Projesi	Bakanlar Kurulunun bu projeyi milletlerarası antlaşma olarak yayımlaması
2009	Kent Konseylerinin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi	Karar alma süreçlerine katılım için bireysel, kolektif ve kurumsal kapasitenin artırılması amaçlanmıştır.

Kaynak: Atvur, 2008:56; Emrealp, 2005: 29; UCLG-MEWA, 2015: 9; Türkiye’de Yerel Gündem 21, 2007; Ökmen ve Görmez, 2009:)

Türkiye’ de YG-21 Programı’nın ikinci aşaması, 2000 yılında başlayan “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması Projesi”dir. Üçüncü aşama ise “Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Milenyum Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi” başlıklı proje olmuştur. Türkiye Yerel Gündem 21 Programı dâhilindeki projeler, T.C. Bakanlar Kurulunun zaman zaman almış olduğu kararlarla desteklenmiştir (UCLG-MEWA, 2015: 11). Dördüncü aşama da yerel düzeyde BM Binyıl Kalkınma Hedefleri’ni (BKH) gerçekleştirmeye yönelik olarak hazırlanan “Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi Projesi”dir. 2000 yılında gerçekleştirilen BM Binyıl Zirvesi’nde belirlenen hedefler, “aşırı yoksulluğun ve açlığın azaltılması, evrensel temel eğitimin sağlanması, cinsler arası eşitliğin sağlanması ve kadınların yapabilir kılınması, çocuk ölümlerinin azaltılması, ana-çocuk sağlığının iyileştirilmesi, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi” dir. Dördüncü projede, belirtilen hedeflerin gerçekleştirilmesinde ve yerel yönetişimde katılımcı mekanizmanın geliştirilmesinde toplumun bütün aktörlerinin rolüne vurgu yapılmıştır (Türkiye’de Yerel Gündem 21, 2007). Beşinci aşama ise “Kent Konseylerinin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim

Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi” ile tamamlanmıştır (Belli, 2016: 4).

Yerel Gündem 21 ile ülkeler için ulusal boyutta kamu kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün de dahil olduğu bir mekanizma oluşturulması ve karar alma süreçlerinde katılımcı bir yapı tesis ederek yerel yönetim anlayışının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde önemli adımların atıldığı, yönetim kademelerinde ortak karar alma anlayışının geliştiği ve kent bazında kalkınmanın öncelendiği görülmektedir. Ayrıca kadınların, gençlerin ve daha genelde mahalle sakinlerinin yerel karar alma süreçlerinde aktif rol almasının, önemli gelişmeler arasında sayılması kaçınılmazdır (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 2009). Yönetim alanında üzerinde durulan konuların başında, yerel yönetimlere yerel aktörlerin katılımını ve toplumun bütün paydaşlarının yönetimde etkin kılınmasını sağlamak olduğu görülmektedir. Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 projeleri de aktörlerin yönetime aktif katılımını sağlamayı amaçlamıştır. Türkiye’de de uygulanan Yerel Gündem 21 ile yerel yönetimlere katılım konusu, çeşitli uygulamaları beraberinde getirmiştir.

Yerel Gündem 21 ışığında oluşturulan başlıca katılım mekanizmaları, “Kent Konseyleri” adıyla yerel ilgi grupları tarafından oluşturulan çalışma gruplarından, kadın ve gençlik meclislerinden ve özel ilgi gruplarına yönelik çocuklar, yaşlılar ve engelliler platformlarından oluşmaktadır (Emrealp, 2005: 31). Kent Konseyleri, kanunla kurulmuş bir demokratik katılım platformu olarak sivil toplum temsilcilerinin ve kent paydaşlarının katıldığı, mahalle ve çeşitli gruplar düzeyinde örgütlenmiş yapılardır. Özellikle yerel yönetimlerin çalışmalarını denetlemek ve karar alma süreçlerinin daha demokratik ve katılımcı olmasını sağlamak amacıyla işleyen bir yapıdır (Toksöz, 2008: 89). Bu amaçlar doğrultusunda kent konseylerinden, kente ve kentin yönetimine yönelik uygulamaların izlenerek raporlanması, elde edilen sonuçların kamuoyuyla paylaşılarak mevcut sorunların çözümlerine yönelik tartışma ortamlarının oluşturulması beklenmektedir (Yaylı, 2012: 179). 1996 yılında düzenlenen Habitat Konferansı sonrası oluşmaya başlayan Kent Konseyi’nin genel işlevi, kentteki tüm paydaşları bir araya getirerek ortak akıl oluşturmaktır. Bu oluşum, YG-21 sürecinde “kentine sahip çıkma”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” ilkeleri ile nitelendirilmiş; yerel karar alma süreçlerine demokratik katılım, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, çok-aktörlü ve çok-ortaklı yönetim tarzının benimsenmesi amaçlanmıştır (Emrealp, 2005: 65).

Tavsiye niteliğinde kararlar alan bu mekanizmada yerel yönetimlerin, hükümetin ve STK’ların temsilcileri kurumsal üye olarak yer almaktadır. Bu durum, Konsey’de alınan kararların, görüş ve önerilerin Belediye Meclisi’nin veya diğer icraatçı kuruluşların gündemlerine taşınmasını kolaylaştırmakla kalmayıp, bunların uygulamaya geçirilmesinin de önünü açmaktadır (Emrealp, 2005: 69). Kent konseyleri Yerel Gündem 21’in yanı sıra 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesinde güçlü bir yasal dayanağa sahip olmuştur. Buna göre,

Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca⁴ hazırlanacak yönetmelikle belirlenir (5393: md.76).

Kent konseylerinin bir başka yasal dayanağı 8 Ekim 2006 tarihinde 26313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Kent Konseyi Yönetmeliği”dir. Bu yönetmeliğin bazı maddeleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 76. maddesine aykırı sayılabilecek hükümler içermiştir. Yönetmelikte kent konseyinin görev tanımı ve çalışma ilkeleri, kanuna uygun bir şekilde yer almasına rağmen, yönetmeliğin 8. maddesinde kent konseyine katılım konusunda bireysel katılımı engelleyici ve seçilmiş temsilcileri ön plana çıkaran bir ifade olduğu üzerine tartışma başlamıştır. Genel Kurul ve Yürütme Kurulu çalışmalarını düzenleyen 10. ve 11. maddelerde her iki kurula da Belediye Meclisi 1. Başkan vekili, yoksa 2. Başkan vekilinin başkanlık etmesi, Kent Konseyi’ni belediyenin baskısı altına alan bir izlenim bırakmıştır. Bunun üzerine Antalya Barosu, Antalya Mimarlar Odası, Antalya Makine Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası Antalya şubeleri, birlikte, Danıştay’a yönetmeliğin bazı maddelerin iptali için dava açmışlardır. Dava sonucu Danıştay 8. Dairesi, yönetmelikte üyeliği ve başkanlığı düzenleyen maddelerin ilgili fıkralarını kanunun özüne aykırı bularak, iptal etmiştir. İçişleri Bakanlığı, 6 Haziran 2009 tarih ve 27250 sayılı Resmi Gazete’de “Kent Konseyi Yönetmeliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” adıyla ikinci bir yönetmelik hazırlamıştır (Bulut, 2013: 110-111).

Kent Konseyi yönetmeliğinin uygulanmasındaki aktörler, belediye, kent konseyi, meclisler ve çalışma grupları; ilkeler ise Yerel Gündem 21 ve yönetim olarak belirlenmiştir. Kent Konseyi aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006, md. 4):

Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarıdır.

⁴ 2018 yılında yapılan değişiklik neticesinde “İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelik” ifadesindeki İçişleri Bakanlığı, “Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca” olarak değiştirilmiştir. Buna ek olarak günümüzde bu bakanlık “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” adını almış ancak yasada bu maddeye yönelik güncelleme olmadığı için dipnotta belirtme gereği duyulmuştur.

Kent konseyinin idare organları yönetmeliğin 9. maddesinde yer almaktadır. Bunlar; yürütme kurulu, genel kurul, başkan, genel sekreter, meclisler ve çalışma gruplarıdır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006, md. 9). 2009’da düzenlenen yönetmelikte ortaya konulan “başkanlık organı” tartışma yaratan bir konu olmuştur. Kent konseyi başkanını konumunun belediye başkanı gibi düzenlenmesi, başkanlık organının yönetimde hiyerarşik ilişkileri doğuracağı endişesi ile eleştirilmiştir. Ancak kent konseyleri, karar alma süreçlerine halkın aktif katılımını sağlamak amacıyla oluşturulmuş yapılar olduğu için, bu yapının kendi içinde hiyerarşik bir düzene sahip olmaması, yatay ilişkilerle yapılanması anlayışı hakimdir. Kent konseyi başkanının bir organ olarak tanımlanması ve genel kurulu doğrudan toplantıya çağrabilmesi, belediye başkanının yetkilerini çağrıştırdığı gibi, konsey seçimlerini de siyasi bir platforma taşımaktadır (Bulut, 2013: 130-131).

Yerel düzeyde, kentin aktörlerini yerel yönetimlere dâhil ederek, katılımcılığın güçlendirilmesi amacıyla geliştirilen yerel yönetişimin (Palabıyk, 2004: 70), Türkiye’deki uygulamalarından biri olan kent konseylerinin yaygınlaşmaya başlaması Habitat II Zirvesi’nden sonra olsa da kent konseylerine benzer yerel anlamda katılım mekanizmaları daha önce ortaya çıkmıştır. Bunun ilk örnekleri 1989 tarihinde Çanakkale’de kurulan Şehir Konseyi, 1994’te İzmir’in Aliğa ilçesinde kurulan Kent Parlamentosu olarak gösterilmektedir. 1994 yılında Bursa’da da yerel katılımı sağlamak amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. Bununla bağlantılı olarak Sente Danışma ve Dayanışma Merkezi (SEDAM), Şehir Dayanışma ve Danışma Konseyi, Yerel Gündem 21 Halk Forumu oluşturulmuş ve son olarak da Şehir ve Dayanışma Konseyi 1998 yılında yeniden yapılandırılarak kent konseyine dönüştürülmüştür (Bulut, 2013: 89-94).

Yönetişim ilkelerinin hayata geçirilmesi bakımından yerel düzeyde önemli bir görevi olan kent konseyleri, aynı zamanda çeşitli problemlerle de karşılaşmaktadır. Bu problemler; kent konseylerinin tüzel kişiliğinin ve bağımsız bütçelerinin bulunmaması, yönetmeliğinin yetersiz oluşu, kent konseylerinin belediyelerin “arka bahçesi” olarak algılanması, kent konseyi kararlarının belediye meclisinde öncelikli olarak görüşülmemesi veya uygulanmaması, kentte bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının, STK’ların kent konseyi çalışmalarına yeterince katılmamaları, belediye başkanlarının, bazı kentlerde kent konseyi başkanı olması, çeşitli illerde kent konseyinin kurulmamış olması ya da yasal zorunluluk gereği kurulmuş olması ve bu nedenle işlevsiz olması şeklinde sıralanabilmektedir (Soygüzel, 2012: 22). Katılımcı yönetim anlayışının oluşturulması amacıyla önemli bir rol üstlenmek üzere kurulan kent konseylerinin, mevzuattan kaynaklanan bireysel katılım yönündeki eksikliği de önemli bir problemdir (Yaylı, 2012: 191-192).

Kent konseylerinin önemli bir özelliği, yasal yaptırım yetkisinin olmamasıdır. Bu durum kent konseylerinin bağlayıcı kararlar verememesi gibi anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak, kent konseylerinin kentin sorunlarına yoğunlaşması, gündemi değerlendirmesi, kamuoyunu yerel

düzeyde sağlaması ve meclise sunulan önerilerin meclis tarafından uygun bulunması, yaptırım gücünü etkilemektedir (Türkiye Kent Konseyleri Birliği, 2016: 2).

Kent konseyleri, yerel yönetimler açısından ele alındığında, yerel yönetimlerin yetersiz kaldığı alanlarda işlerini kolaylaştırmak amacıyla STK'lar ile iş birliği yapmasına aracı olan bir platform olarak da değerlendirilebilir. STK'ların kent konseylerini desteklemeleri, kentin sorunlarına yönelik fikirlerini ve çözüm önerileri bildirmeleri, yerel yönetimlere yardımcı olmak açısından önemlidir (Kaypak, 2013: 184).

YEREL YÖNETİŞİM UYGULAMASI: ANTALYA KENT KONSEYİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada sivil toplum kuruluşlarının kent konseyinde aldığı rolü ve kent konseyi ile ilişkilerini yönetim ilkeleri ve yerel yönetim temelinde derinlemesine keşfetmek amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışmasından yararlanılmış; çalışma, güncel ortamın içindeki zamanla ve mekanla sınırlandırılmış bir durumun araştırılmasını gerektiren durum (vaka, örnek) çalışmasına göre yapılandırılmıştır (Creswell, 2015: 96). Bu desenden yararlanılmasının nedenleri, araştırmada nasıl ve niçin sorularına odaklanılması (Yin, 2014) ve derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılması gerekliliğidir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunda yer alan ve Yerel Gündem 21 kapsamında 3 Mart 1997'de Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı'nın ve Antalya Mimarlar Odası'nın ortak çağrısı ile kurulan Antalya Kent Konseyi, yerel yönetim ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, meslek kuruluşları, üniversite, mahalle muhtarları, siyasi partiler, sendikalar, derneklerin yanı sıra toplumun örgütsüz kesimlerinin katılımını kolaylaştıran kurumsal yapılanma olarak Antalya'nın geniş katılımı demokratik platformu, şeklinde tanımlanmıştır (Antalya Kent Konseyi, 2017). Antalya Kent Konseyi'nde sağlık, afet ve kriz, eğitim, tarım, ekonomi, gençlik ve spor, kültür-sanat, sürdürülebilir tüketim ve tüketici hakları, turizm, çevre, altyapı, imar ve planlama, toplum olmak üzere 13 çalışma grubu ve kadın, emekliler, gençlik ve engelliler meclisleri yer almaktadır (Antalya Kent Konseyi, 2023). Sayılan 4 meclise ek olarak 2017 yılında Mahalle Meclisi olduğu gözlenmiştir.

Yerel yönetim anlayışına yönelik olarak STK'ların kent konseyine katılımı, paydaşların görüşleri çerçevesinde derinlemesine incelenmek istendiğinden dolayı, 2017 yılında Antalya Kent Konseyi ve Antalya'da bulunan STK'lar araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Antalya Büyükşehir Kent Konseyi çalışma grubu temsilcileri; Antalya'da bulunan ve en

son yapılan yerel seçimlerde Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinde üyesi olan siyasi partiler, Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi; son olarak da Türk-İş, DİSK, Hak-İş olmak üzere üç işçi sendikasının ve Türk Kamu-Sen, KESK, Memur-Sen olmak üzere üç memur sendikasının Antalya temsilciliklerinden oluşmaktadır. Kent konseyi çalışma gruplarının temsilcilerinin örneklem içine alınmasının nedeni, bu temsilcilerin aynı zamanda kent konseyi yürütme kurulu üyeleri olmaları, sürecin içinde ve işleyişe hâkim olmalarıdır. Siyasi partilerin örneklem olarak alınması ise her kesimin bildiği ve ilgilendiği geniş bir kitleye sahip olan STK'lar olmalarıdır. Sendikalar da işçileri ve memurları kapsayan, onların özlük haklarını savunan ve sivil toplum kuruluşu olarak baskın bir etkisi olan yapılar olduğu için araştırmanın örneklemine yer almıştır. Kent konseyi çalışma gruplarının temsilcileri genel olarak dernek ve meslek odası temsilcilerinden oluştuğundan örneklem içine ayrıca odalar ve dernekler dahil edilmemiştir. Çalışmada, 11 kent konseyi temsilcisi, 3 siyasi parti temsilci ve 3 sendika temsilcisi ile yarı yapılandırılmış ve yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3: Çalışmaya Dahil Edilen Paydaşlar

Kent Konseyi Temsilcileri	<ul style="list-style-type: none">• Antalya Kent Konseyi Başkanı,• Genel sekreter• Afetler ve Kriz Çalışma Grubu,• Çevre Çalışma Grubu,• Eğitim Çalışma Grubu,• Ekonomi Çalışma Grubu,• Gençlik ve Spor Çalışma Grubu,• İmar ve Planlama Çalışma Grubu,• Kültür ve Sanat Çalışma Grubu,• Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu• Altyapı Çalışma Grubu
Sendika Temsilcileri	<ul style="list-style-type: none">• Türk Kamu-Sen• Hak-İş• KESK
Siyasi Parti Temsilcileri	<ul style="list-style-type: none">• Adalet ve Kalkınma Partisi• Cumhuriyet Halk Partisi• Milliyetçi Hareket Partisi

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, sivil toplum kuruluşlarının kent konseyinde aldığı rolü ve kent konseyi ile ilişkilerini yönetim ilkeleri ve yerel yönetim temelinde derinlemesine keşfetmek amaç edinildiğinden, nitel veri toplama yöntemlerinden olan yüz yüze görüşme tekniği uygulanmıştır. Bunun nedeni; kişilerle yüz yüze görüşme imkânı olması, açık uçlu sorular sayesinde görüşmenin seyrine göre konuyla ilgili farklı sorular sorulabilmesi, esnek olması, görüşme sırasında anlaşılmayan noktaların daha iyi ifade edilebilme fırsatı olması, daha güvenilir bilgilerin alınabilmesi açısından avantajlı ve verimli bir yöntem olmasıdır. Ayrıca yönetim sürecini anlamak için farklı aktörlerin tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla yüz yüze görüşmenin daha verimli olacağı düşüncesinden hareketle bu yöntem tercih edilmiştir. STK temsilcilerinin yönetim ve kent konseyi hakkındaki görüşlerini ve bilgilerini, kent konseyinde

temsil edilebilirliklerini, katılım düzeylerini ve etkinliklerini anlamaya yönelik olarak gerçekleştirilen yüz yüze görüşme yönteminde 8 sorudan oluşan mülakat formu hazırlanmıştır. Görüşme formu düzeni, John W. Creswell'in "Nitel Araştırma Yöntemleri" kitabındaki şablondan (Creswell, 2015: 165) referans alınmıştır. Alan araştırması kapsamında Antalya özelinde belirlenen aktörlerle görüşmeler, 31 Mart 2017-10 Mayıs 2017 tarihleri arasında bizzat araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Mülakat için katılımcılara şu sorular sorulmuştur:

Soru 1: Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi arasındaki ilişkiyi yönetim temelinde açıklar mısınız?

Soru 2: Kent konseyi sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?

Soru 3: Yönetişimin paydaşı olarak Antalya'daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?

Soru 4: Antalya bazında kent konseyi çalışmalarından, katılımcı kent yönetimi açısından istenilen yararlar elde edilebiliyor mu?

Soru 5: Antalya kent konseyi ve sivil toplum kuruluşları ilişkisinde olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?

Soru 6: Örgütlü ve örgütsüz kesimin, vatandaşın Antalya Kent Konseyi'ne katılımını yeterli buluyor musunuz?

Soru 7: Kuruluşunuzun/çalışma grubunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi ne ölçüdedir?

Soru 8: Kent konseyinin Antalya üzerindeki etkilerini değerlendirir misiniz?

Bulgular

Antalya Kent Konseyi Temsilcilerinin Sivil Toplum ile İlgili Görüşleri

Bu çalışmada, STK'ların ve kent konseyinin yönetim süreci içindeki rollerini ve etkinliğini değerlendirebilmek amacıyla Antalya Kent Konseyi Başkanı, genel sekreteri, Afetler ve Kriz Çalışma Grubu, Çevre Çalışma Grubu, Eğitim Çalışma Grubu, Ekonomi Çalışma Grubu, Gençlik ve Spor Çalışma Grubu, İmar ve Planlama Çalışma, Kültür ve Sanat Çalışma Grubu, Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Hakları Çalışma Grubu ve Altyapı Çalışma Grubu temsilcileri ile görüşme yapılmıştır. Antalya Kent Konseyi'nde Sağlık Çalışma Grubu, Turizm Çalışma Grubu, Tarım Topraklarının Kullanımı ve Korunması Çalışma Grubu ve Toplum Çalışma Grubu temsilcileri ile görüşme yapılamamasının nedeni, iletişim bilgilerine ulaşamamasıdır.

Görüşmelerde Antalya Kent Konseyi temsilcilerine ilk olarak "Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi arasındaki ilişkiyi yönetim temelinde açıklar mısınız?" sorusu yöneltilmiştir. Temsilciler, kent konseyini, "geniş katılımlı demokratik bir platform; STK'lara şemsiye görevi üstlenmiş, STK'ların görüş ve düşüncelerini yerel yönetimlere ileten ve yerel yönetimlere katkı sağlayan, hiyerarşiyi barındırmayan ve yatay ilişkilere dayanan bir yapı; Antalya bazında belediyeye birimi olmayan, bağımsız, hesap sorma ve hesap verme özelliği olan bir platform; kendi dalında

uzman kişilerden oluşan bir birliktelik; STK'ların birleşip kentin sorunlarına çözüm aradığı ortak akıl merkezi; STK'ların ve katılımcı demokrasinin kendisi" şeklinde değerlendirmişlerdir.

Çoğunlukla örgütlü toplumun temsilcilerinin yer aldığı, kentin sorunlarını tartışabildikleri, görüş ve öneri sunabildikleri demokratik platform olarak nitelenen kent konseyinde örgütsüz toplumun, vatandaşın bazı gerekçelerden dolayı kent konseylerine katılmadığı ya da temsil edilemediği görülmektedir. Bunun nedenleri hem mevzuattan hem de toplantıların katılıma açık, şeffaf bir şekilde yapıp yapılamamasından kaynaklanmaktadır. Vatandaşlar genellikle üye oldukları STK'lar, mahalle muhtarları ya da bağlı oldukları kurum ya da kuruluşlar aracılığıyla temsil edilebilmektedir. Ancak burada önemli bir nokta, kent konseyinin bilinirliği ve temsilcilerin kurum/kuruluşlarındaki insanların, görüşlerini yansıtabilmeleri ve temsilen katıldıklarını bilmeleridir. Bu konuya istinaden kent konseyinde karar alma süreçlerine, düzenlenen toplantılara bireysel katılımın nasıl olduğunu ve nasıl olması gerektiğini anlayabilmek için katılımcılara "Kent konseyi-sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?" sorusu yöneltilmiştir. Mülakata katılan kent konseyi temsilcilerinin tamamı, ilgili buldukları STK'nın kent konseyi ile güçlü bir ilişkisi olmadığını vurgulamıştır. Mülakata katılan kent konseyi temsilcileri, sivil toplum ve kent konseyi arasında temsilciler vasıtasıyla oluşacak güçlü bir ilişkinin olması gerektiğini savunmaktadırlar. Temsilcilerin diğer görüşleri de şehircilik bilincinin ve sivil toplumun güçlendirilmesine, kentin sorunlarına ilginin artırılmasına, toplumun yönetim alanı içine çekilmesine, görüş ve düşüncelerini beyan edebilmesine yöneliktir. Örneğin Altyapı Çalışma Grubu temsilcisi bu soruya "Kent konseyinin vatandaşa ulaşması diğer STK'lar ile olmalıdır. Kent konseyi sadece belli konularda STK'ların temsilcilerini çağırıp "ne düşünüyorsunuz" dan öte, STK'lar oradan aldıkları bilgileri, görüşleri özellikle de kendi gruplarına ya da ilgilendikleri toplumsal gruplara bir şekilde iletmelidir..." şeklinde yanıt vermiştir. Genel olarak bütün katılımcıların üzerinde durduğu konu, kent konseyine kentteki bütün STK'ların katılması, kurumsal olarak maksimum katılımı sağlamak ve bireysel katılımın da artırılması yönündedir. Ancak bireysel katılım noktasında bunun aksini düşünenler de vardır. Bu düşünce, bireysel katılım için fiziki ortamın yetersizliğinden ve profesyonel bilginin oluşmaması kaygısından temellenmektedir.

Yönetişim anlayışının ilkelerinin uygulanması bakımından somut bir örnek olarak adlandırılan kent konseyi, bünyesinde barındırdığı paydaşlar sayesinde bu süreci idare edebilen bir yapıya sahip olmak durumundadır. Bu anlamda katılımcıların (kurumsal üyelik şeklinde belirtilenler) etkinlikleri, yönetim ilkeleri bazında değerlendirildiğinde, araştırmanın gereği STK'ların katılımı ve etkinliği ele alınmaktadır. Çünkü kent konseyini oluşturan yoğunluk, STK'lardadır. Bu anlamda çalışma kapsamında katılımcılara, "Yönetişimin paydaşı olarak Antalya'daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?" sorusu yöneltilerek STK'ların katılımının ve etkinliğinin kent konseyi bakış açısıyla değerlendirilmesi istenmiştir. Mülakata katılan kent konseyi temsilcilerinin tamamı, STK'ların önemine ve kent konseyini oluşturanların STK'lar olduğuna vurgu yapmışlardır. Katılımcıların bir kısmı, STK'ların konseydeki katılımının iyi düzeyde olduğunu savunurken; Çevre Çalışma Grubu Temsilcisi ve Altyapı Çalışma Grubu temsilcisi, STK'ların kent konseyindeki etkinliğinin eksik

ve yetersiz olduğunu, güçlü bir yapı oluşturmak için etkin katılım sağlamaları gerektiğini savunmuştur.

Etkinliğin az olduğunu, daha fazla katılımın olması gerektiğini savunan katılımcılar, bu durumu, ülkenin siyasi konjonktürüne, STK'ların gelişmişlik düzeyine, vatandaşların kentteki sorunlara karşı duyarlı olmamalarına bağlamışlardır.

Kent konseyleri, kent bazında yönetişimin somut bir örneğidir. Bu durumda konsey, kenti alakadar eden konularda ilgili kişilerin, kurum ve kuruluşların süreç içinde temsil edilmesini, katılımcı yönetimi sağlayarak buradan gelecek dönütleri değerlendirmek durumundadır. Bu anlayıştan yola çıkarak mülakata katılan kent konseyi temsilcilerine, “Antalya bazında kent konseyi çalışmalarından, katılımcı kent yönetimi açısından istenilen yararlar elde edilebiliyor mu?” sorusu yöneltilmiştir. Mülakata katılan kent konseyi temsilcilerinin bu soruya verdikleri yanıtlar genellikle olumlu yönde olmuş; temsilciler, katılımcılığın iyi düzeyde olduğunu, kent konseyinin kent yönetimine katılmada aktif bir rol oynadığını, kent için bazı çalışmalardan yararlar elde edildiğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda belediyede kent konseyi kararlarının, önerilerinin dikkate alındığı; böylece kent konseyinin Antalya’da yapılan çalışmalara katkı sağladığı; makul ölçülerde yararlar elde edildiği de belirtilmiştir. Özetle, kent konseyinin katılımcı kent yönetimine katkı sağlayıp sağlamadığı konusunda “ciddi önerileri olan ve çoğu zaman bu önerileri hayata geçirilen”, “kent ile ilgili önemli konularda görüşü alınan”, “her kesimin katılım sağlayabildiği, görüşlerinin yansıtılabildiği”, “istenilen düzeyde olmasa da etkin olduğu” gibi görüşlerin yanı sıra; kimi durumlarda “kent yönetimine etki edemediği”, “görüşlerin topluma yeterince duyurulmaması nedeniyle katılımcı yönetimin sağlanamadığı” şeklinde düşünceler de ortaya çıkmıştır.

Kent konseyi ile STK'lar arasındaki uyum, birbirlerine karşı tutumları, görüşlerin dikkate alınması, mümkün olduğunca dile getirilen bütün görüşlerin tartışılması, temsilcilerin kent konseyine ne amaçla ve kimi temsilen katıldıklarını bilmeleri, kent konseyinin işleyişi, bilinirliği, etkinliği ve STK'ların katılımı konusunda önem taşımaktadır. Buradan hareketle mülakata katılan kent konseyi temsilcilerine “Antalya Kent Konseyi ve sivil toplum kuruluşları ilişkisinde olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Kent Konseyi Başkanı, genel sekreteri ve Sağlık Çalışma Grubu temsilcisi bu ilişkiye yönelik olumlu yönleri, Antalya’daki STK'ların güçlü ve aktif olmaları; katılımcıların temsil ettiği grup ile gündemi tartışıp, kent konseyine bunu yansıtılabilmeleri; kısaca sorunların tartışılabildiği bir ortam yaratabilmeleri şeklinde belirtmişlerdir. Yukarıda sayılan temsilciler ve ek olarak Eğitim Çalışma Grubu temsilcisi, Çevre Çalışma Grubu temsilcisi, Altyapı Çalışma Grubu temsilcisi Antalya Kent Konseyi ve STK'lar arasındaki ilişkide olumsuz yönleri, STK'ların kendi iç işleyişinde birtakım sorunların olması, temsilcilerin şahsi fikirlerini yansıtılmaları, bazı STK'ların kent konseyi hakkında bilgilerinin olmaması şeklinde aktarmışlardır. Örneğin Sağlık Çalışma Grubu Temsilcisi bu soruya, “bazen karşılıklı iletişimde STK'ların yapılarından kaynaklanan sorunlar yaşanabiliyor. Zaman zaman şahsileşmeleri, temsilcilerinin bireysel katılımcıya dönüşmesi sorunu yaşanabiliyor veya STK'ların ilgisizliği de olabiliyor...” şeklinde yanıt vermiştir.

Kent konseyleri, kurumsal üyelik kabul eden yapılardır. Bu nedenle katılım kurumsal temsilciler tarafından sağlanmaktadır. Ancak Antalya Kent Konseyi bireysel üyeliğe müsaade etmese de bireysel katılıma açık olan bir yapıdadır. Buradan hareketle çalışmaya katılan kent konseyi temsilcilerine bireysel ve kurumsal katılım konusundaki görüş ve düşüncelerini alabilmek için “Örgütlü ve örgütsüz kesimin, vatandaşın Antalya Kent Konseyi’ne katılımını yeterli buluyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Öncelikle bu soruya ağırlıklı olarak olumsuz yanıtlar verilmiştir. STK’ların amaç ve hedefleri dışına çıkarak siyaset yapmaları, örgütlü yapıların gereken düzeyde olmaması, bireysel katılımın temsiliyet ve oy kullanma konusunda kısıtları olması gibi durumlar örgütlü ve bireysel katılımın istenilen düzeye ulaşmasını engellemektedir. Ayrıca katılımın az olmasının nedenlerinden biri de toplantıların mesai saatleri içerisinde yapılması olarak gösterilmiştir. Sonuç olarak, çeşitli kesimlerin kent konseyine karşı ilgisiz kalmalarının en önemli nedenleri, örgütlü yapıların azlığı, bireysel katılımın olmaması (toplantılardan haberdar edilmemesi, karar almada oy kullanamaması vs.), toplumsal olaylara duyarlı olunmaması, çalışmaların ya da konuların farklı kesimlere dokunamaması olarak değerlendirilebilmektedir.

STK’ların yönetime katılmadaki etkinliği anlamında önemli değerlendirmelerden biri de kent konseyinin yönetime katılma ve kentteki politikayı oluşturma konusundaki etkinliğinden geçmektedir. Aynı zamanda kent konseyinin kendi bünyesindeki STK’ların temsilcilerinden oluşan çalışma gruplarının, kent konseyinde gündem belirleme ve kararlardaki etkinliği de değerlendirilmelidir. Buradan hareketle çalışmaya katılan kent konseyi temsilcilerine “Çalışma grubunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi ne ölçüdedir?” sorusu sorulmuştur. Antalya Kent Konseyi temsilcileri, kent konseyindeki etkinliklerinin iyi düzeyde olduğunu, kendi gündemlerini belirleyerek önemli konuları tartıştıklarını ve bunun Antalya’nın yönetimine katkısı olduğunu, özellikle Antalya ile ilgili konularda görüşlerinin alındığını ifade etmişlerdir.

Mülakat kapsamındaki son soru, “kent konseyinin Antalya üzerindeki etkileri”ni değerlendirmek üzere sorulmuştur. Kent Konseyi Başkanı, Antalya Kent Konseyinin etki etme konusunda iyi bir örnek olduğunu, herhangi bir kamu kurumu kadar tanınırlığı olduğunu belirterek, kent konseyinin bilinirliği üzerinde durmuştur. Dokuma, Vakıf Çiftliği, Lara Kent Parkı, kıyı alanlarının korunması, ulaşım sorunlarına yönelik çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi, sent spor sahalarının üzerindeki mülkiyet sorunun çözülmesi vs. kent konseyinin Antalya’ya yönelik kazanımları olarak belirtilmiştir. Ancak kent konseyleri, yerel yönetimleri güçlendirmede çok önemli bir konumda olsa da kimi zaman görüş ve önerilerin dikkate alınmaması, üyelerin çalışmalarının karşılığını alamaması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum da bazı katılımcılar tarafından, konseyin baskı unsuru olarak etkinliğinin kaybolması şeklinde değerlendirilmiştir.

Mülakata katılan Antalya Kent Konseyi temsilcilerinin sorulara verdikleri yanıtlardan hareketle, kent konseyleri ortak akıl ve baskı grubu oluşturma noktasında ele alınmış, STK'ların ortak çatısı ve yönetim ilkelerinin uygulandığı çok aktörlü bir yapı olarak tanımlanmıştır.

Antalya açısından değerlendirildiğinde, hiyerarşik bir yapı olmadığı, yatay ilişkilerin hakim olduğu savunulmaktadır. Ancak STK yönünden daha kapsayıcı olması gerektiği belirtilmiştir. Katılımcılar, kent konseyi ve sivil toplum ilişkisini mevzuata göre tanımlamış, kent konseyinde STK'ların birlikteliği konusu üzerinde durmuşlardır. Kent konseyi üyelerinin, kent konseyi mevzuatına ve işleyişine hâkim olduğu görülmektedir. Ancak, katılımcıların birkaçı yönetim kavramına ve Yerel Gündem 21'e hâkim olmadığı için kent konseyi ile STK ilişkisini Antalya pratiğinde açıklamışlardır.

Kent konseyi temsilcilerinin üzerinde durduğu önemli bir konu da temsilcilerin, üyelerinin görüşlerini kent konseylerine iletmeleri ve o kapsamda temsili görevini yerine getirmeleridir. Bunun sağlanması, kent konseyinin olumlu bir yönünü oluşturmaktadır. Burada ağırlıklı olarak, temsili katılıma önem verdiklerini de söylemek yanlış olmayacaktır. Zaten mülakata katılan temsilcilerin bazıları, temsili katılım üzerinde daha çok durmuşlardır. Mevzuat, sadece toplantılara katılabilme ve görüş sunabilme hakkı verdiği için, bireysel katılımcılar için bu durum önemsiz hale gelmektedir. Ayrıca kent konseyinde katılımın düşük olmasının nedenleri, görüşlerin her zaman projeye dönüştürülememesi, yönetim kurulundan geçmemesi ya da sonucunun alınmaması şeklinde açıklanmıştır. Yani bireysel ya da kurumsal katılımcı, görüşlerinin değer gördüğü, projelerinin uygulama alanı bulduğu platformları öncelemekte; aksi durumda bu tür çalışmalara katılma konusunda isteksiz davranabilmektedir.

Sendikaların Kent Konseyi ile İlişkisi ve Yönetişim Anlayışı

STK'ların bir parçası olan sendikalar, daha çok kendi üyelerinin özlük hakları ile ilgilenseler de ülke ve kent ile ilgili etkinliklerini kent konseyleri aracılığı ile sağlayabilmektedirler. Kent konseyi ile olan bu bağından dolayı sendikalar, bu çalışmanın örneğinde yer almıştır. Bu çalışmada, Türk-İş, DİSK, Hak-İş olmak üzere üç işçi sendikası ve Türk Kamu-Sen, KESK, Memur-Sen olmak üzere üç memur sendikasının Antalya temsilcileri ile görüşme amaçlanmıştır; sadece Türk Kamu-Sen, Hak-İş ve KESK'in temsilcileri ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Mülakat kapsamında, Türk Kamu-Sen Antalya temsilcisine sorulan ilk soru "Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi ilişkisini yönetim temelinde açıklar mısınız?" olmuştur. Temsilci, kent konseylerini "demokratik görünüm kazandırmak için oluşturulan, geçerliliği olmayan, görüşlerine önem verilmeyen, ciddiye alınmayan yerler" olarak değerlendirmiştir. Türk Kamu-Sen Antalya il temsilcisinin "Kent Konseyi ve sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?" sorusuna verdiği yanıtlar aydınlatıcı niteliktedir. Temsilci, kent konseyini birtakım yönlendirmelerle çalışan, her ne kadar konseyde gayretli olan insanlar varsa bile, konsey çıktılarının çok fazla dikkate alınmadığı, bu sebepten dolayı da ilgisizliğin ortaya çıktığı bir alan olarak nitelendirmiştir. Esas olarak gittikçe zayıflayan, STK temsilcileri ve kent konseyi ilişkisini, konseyin herhangi bir yapırımının

olmaması ile ilişkilendirmiş; kent konseylerinin belirli yaptırım gücüne sahip bir platforma dönüşmesi gerektiğini, böylece belediye meclisinde görüşlerine daha çok önem verileceğini savunmuştur.

Türk Kamu-Sen il temsilcisine yöneltilen bir başka soru da “Yönetişimin paydaşı olarak Antalya’daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?” olmuştur. Temsilci, kent konseyinin kurulduğu ilk yıllarda meslek örgütlerinin, sendikaların, kent konseyinde yapılan işlere önem verdiklerini, faaliyetlerine katılım sağladıklarını; ancak çalışmaların yerini bulamamasından dolayı motivasyon bozukluğu yaşadıklarını belirtmiştir. STK’ların çalışmalarının sonuç vermemesi, onların kent konseyindeki etkinliğini azaltan bir faktör olmuştur.

Türk Kamu-Sen il temsilcisinin, “Antalya bazında kent konseyi çalışmalarından katılımcı kent yönetimi açısından istenilen yararlar elde edilebiliyor mu?” sorusuna verdiği yanıtlarda, kent konseyinin katılımcı kent yönetimini oluşturmadığı, siyasi partilerin güdümünde hareket ettiği, şehrin yönetimine katılmadığı, bu nedenle de yarar elde etme konusunda başarısız olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Türk Kamu-Sen il temsilcisinin “Antalya kent konseyi ve sivil toplum kuruluşları ilişkisinde olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?” sorusuna daha olumlu cevaplar verdiği görülmektedir. Temsilci bu soruya yönelik olarak, kent konseyinde özgür tartışma ortamının oluştuğunu, güzel çalışmalar yapıldığını, ancak yerel yönetim ve kamu ile olan ilişkide bu çalışmaların etki alanı olmadığını belirtmiştir. “Örgütlü ve örgütsüz kesimin, vatandaşın Antalya Kent Konseyi’ne katılımını yeterli buluyor musunuz?” sorusunu Türk Kamu-Sen il temsilcisi, olumsuz olarak yanıtlamış ve iki kesimin de katılımını yetersiz bulmuştur. Temsilci, “Kuruluşunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi ne ölçüdedir?” sorusu ile ilgili olarak, konseyin ilk yıllarında yoğun katılım gösterdiklerini, ancak sonuç alamayınca, temsil konusunda kendilerini geri çektiklerini ifade etmiştir. Son olarak temsilci, “Kent konseyinin Antalya üzerindeki etkileri nelerdir?” sorusuna yönelik olarak, konseyin istenilen düzeyde etkin ve nitelikli olmadığını dile getirmiştir. Genel olarak, Türk Kamu-Sen il temsilcisi, kent konseylerini görüşlerine önem verilmeyen, ciddiye alınmayan, demokratik bir görünüm yaratmak için oluşturulmuş, kontrollü yapılar olarak eleştirmiştir. Aslında görüşleri dikkate alınsa, yararlı olacağını ve bu sayede kent konseyine katılımın artacağını da vurgulamıştır.

Çalışma kapsamında görüşmeye cevap veren sendikalardan biri Hak-İş olmuş ve sendikanın il temsilcisi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmede bazı sorulara yanıt verilmediği için cevapları ve genel görüşü kısaca ifade edebiliriz. Hak-İş temsilcisi, öncelikle kent konseyinin başkan seçimleri dışında herhangi bir faaliyetine katılmadıklarını belirtmiştir. Buna rağmen diğer sorular da sorularak görüş ve önerileri alınmak istenmiştir. Hak-İş temsilcisi genel olarak, kent konseyini sorun iletme ve çözüm bulma konusunda aracı ve dolaylı bir yol olarak gördüklerini, işçi sorunları ile ilgili bir kısmı olmadığı için de katılmadıklarını ifade etmiştir. Temsilci, kent konseyinin bilinirliğinin de az olduğunu düşünmektedir.

Çalışma kapsamında mülakat yapılan sendikalardan biri de Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) Antalya İl Temsilciliği (Eğitim-Sen)'dir. Görüşme KESK yönetim kurulu üyesi ile gerçekleştirilmiştir. Temsilci, "Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi ilişkisini yönetim temelinde açıklar mısınız?" sorusuna yönelik, Türkiye genelinde kent konseyi ile ilişkileri olduğunu; ancak bu platformda karar alma ve uygulamanın çok yavaş işlediğini ve buraya daha çok belediye ile yakın ilişkisi olanların katıldığını belirtmiştir. Temsilci, "Kent konseyi ve sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?" sorusuna yönelik olarak da nicelik ve nitelik arasındaki dengenin sağlanması gerektiği konusunda görüş belirtmiştir. KESK il temsilcisi, "Yönetişimin paydaşı olarak Antalya'daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?" sorusuna "Kent konseyi daha çok politikanın etkin olduğu bir yer. Bizi çok dikkate almıyorlar." şeklinde yanıtlamıştır. Mülakata katılan sendika temsilcilerine yöneltilen bir soru da "Antalya bazında kent konseyi çalışmalarından elde edilen yararlar" konusunda olmuştur. KESK temsilcisi daha çok kadın çalışmalarından yarar elde edildiğini belirtmiştir.

Kent konseyi ve STK'ların birbirlerine karşı tutumları konusunda çıkarım yapabilmek için sorulan "Antalya kent konseyi ve sivil toplum kuruluşları ilişkisinde olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?" sorusuna yönelik olarak KESK temsilcisi, kent konseyi ile STK'lar arasında fikir alışverişi olmasını olumlu olarak ifade ederken; politikacıların konseye olan etkisini de olumsuz bir şekilde yorumlamıştır. Aynı zamanda temsilci, örgütlü ve örgütsüz kesimin Antalya Kent Konseyi'ne katılımını da yetersiz olarak değerlendirmiş; örgütsüz kesimin, vatandaşın katılımının olmadığını söylemiştir. "Kuruluşunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi ne ölçüdedir?" sorusuna ise, KESK temsilcisi, toplantılara nadiren katıldıklarını, gündem belirlemekten ziyade toplantı gündeminin kent konseyi tarafından kendilerine gönderildiğini, eğitim ile ilgili görüşlerini de politikacılar aracılığıyla belediye meclisine ilettiklerini ifade ederek cevap vermiştir. KESK temsilcisi son olarak sorulan "Kent konseyinin Antalya üzerindeki etkileri nelerdir?" sorusuna katılımın eksikliğinden bahsederek cevap vermiştir. STK'ların kent konseyini bürokrasinin bir kademesi olarak gördüğünü; bu nedenle yönetime katılmanın bir aracı olarak görmediklerini ifade etmiştir.

STK'ların yönetime katılmadaki etkinliğini değerlendirebilmek için, mülakata katılan sendika temsilcilerine sorulan sorulardan yönetim ile ilgili herhangi bir yanıt alınmamıştır. Ayrıca temsilciler, kent konseyinin çok etkin ve kapsayıcı bir yer olmadığını dile getirmişlerdir. Kent konseylerinin kurumsal üyesi olan STK'lar, Antalya bazında ele alındığında kent konseyine temsilci gönderme, toplantılara katılma, kararları etkileme konusunda aktif bir katılım sağlamamaktadırlar. Görüşmeler dikkate alındığında sendika temsilcilerinin, kent konseyini, sadece seçimlerine katılım sağlanan, karar alma sürecinin yavaş ve etkisiz olduğu, etkili sonuç alamayan, yerel yönetimler tarafından görüşlerin ciddiye alınmadığı, görüşleri dikkate alınmadığında temsilcilerin geri çekildiği, büyükşehirin ağırlığını taşıyan, politikanın etkisinde

olan, her kesime dokunamayan ve her kesimi temsil edemeyen bir yapı olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşmaktadır.

Siyasi Partilerin Kent Konseyi ile İlişkisi ve Yönetişim Anlayışı

Yönetişim kavramının paydaşı olarak ele alınan STK'lar arasında siyasi partiler de bulunmaktadır. Siyasi partiler, çok fazla gündemde olan ve kişilerin doğrudan ulaşabildikleri en çok bilinen STK'lardır. Bu anlamda kentin yönetim sürecinde de oldukça etkindirler. Bu durum kent konseyi yönünden ele alındığında, ortaya çıkan görüşlerin, projelerin siyasi partiler aracılığıyla daha büyük bir kitleye ulaşabileceği düşünülmektedir. Kent konseyinin kurumsal üyeleri arasında sayılan siyasi partilerin, kent yönetimine katılmaları bakımından etkinliklerini değerlendirebilmek için, yerel seçimlerde Antalya Büyükşehir Belediye Meclisi'nde üyesi olan siyasi partiler (AKP, MHP, CHP) örneklem içine alınmış ve mülakat yapılmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi ile yapılan görüşme, il başkanının yoğunluğundan dolayı, Sivil Toplum ve Halkla İlişkiler Başkan Yardımcısı ile gerçekleştirilmiştir. Temsilci, "Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi arasındaki ilişkiyi yönetim temelinde açıklar mısınız?" şeklinde yönetilen ilk soruya karşılık, STK'ların ülke yönetiminde büyük etkisi olduğunu, ancak bunun ülkemizde tam olarak karşılanamadığını belirtmiştir. Ayrıca, kent konseyinde temsilcileri olmadığını belirten katılımcı, kent konseyinin odalar temelinde işlediğini, yine bunun da yüzde yüz sivil toplumu karşılamadığını söylemiştir. "Kent konseyi sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?" sorusu yöneltildiğinde ise temsilci, kent konseyinin kapsayıcı bir platform olmadığı için, marjinal bir grup olarak görüldüğünü dile getirmiştir.

Mülakata katılan siyasi partilere sorulan bir diğer soru da siyasi parti gözünden "Yönetişimin paydaşı olarak Antalya'daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?" şeklinde yöneltilmiştir. Temsilci, kent konseyinin geniş bir katılım sağlanan yapıda olmamasından dolayı, etkinliğinin az olduğunu belirtmiştir. Bir sonraki soru da siyasi partilerin görüşlerini değerlendirmek üzere "Antalya bazında kent konseyi çalışmalarının, katılımcı kent yönetimini sağlayıp sağlayamadığı" konusu üzerine odaklanmıştır. Bu soruya yönelik olarak da temsilci, konseyin görüşlerinin kimi zaman dikkate alındığını, ancak katılımcılık noktasında zayıf olduğunu belirtmiştir.

Değerlendirmeleri çoğunlukla kent konseyindeki katılımcı eksikliği üzerine yoğunlaştıran temsilci, "kent konseyi ile sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkinin olumlu ve olumsuz yönleri", "örgütlü ve örgütsüz kesimin Antalya Kent Konseyi'ne katılımı" soruları ile ilgili olarak, konseyin odalar düzeyinde katılım sağlanan ve rutin toplantılar yapan, ancak halkın katılımı konusunda eksiklikleri olduğu için kapsayıcı olamayan bir görünüm sergilediğini ifade etmiştir.

Çalışma kapsamında bir diğer soru, "Kuruluşunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi ne ölçüdedir?" şeklindedir. AKP il başkan yardımcısı, zaman zaman kent konseyine ziyaretlerde bulduklarını ve bu ziyaretlerde sorunların

aktarılabileceği bir yer olarak görüldüklerini ifade etmiştir. Son olarak, “kent konseyinin Antalya üzerindeki etkileri” sorusuna yönelik olarak, temsilci, konseyin ciddiye alınan görüşlerinin olduğunu, ancak çok fazla etki edemediklerini belirtmiştir.

Sonuç olarak, AKP il başkan yardımcısı, sivil toplumun görüşlerine önem verilmesi gerektiğini ve kent konseyinin her kesimin temsil edilebilmesine imkan tanındığı takdirde daha etkin bir platform olacağını ifade etmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi Antalya İl Başkan Yardımcısı, “Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi arasındaki ilişkiyi yönetim temelinde açıklar mısınız?” sorusuna yönelik olarak STK’ların demokrasinin olmazsa olmazları olarak değerlendirmiştir. Kent konseyini katılımcı demokrasinin bir örneği olarak değerlendiren temsilci, konseyi kentin tüm unsurlarının içinde yer alması gereken bir alan olarak tanımlamıştır. Genel olarak, STK’lar ile diyalogun iyi olması gerektiğine, STK’ların yönetim alanına çekilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. “Kent konseyi sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltildiğinde CHP temsilcisi, bu tarz organlara katılımın, yerel yönetimlerin tanıtımı ile orantılı olduğunu savunmuştur. Ayrıca, düşüncelerin kent konseylerinde realize olmaya başlaması da katılımı destekleyen en önemli unsurlardan biri olarak ortaya çıkmıştır.

CHP temsilcisi, “Yönetimin paydaşı olarak Antalya’daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?” sorusuna karşılık, Antalya Kent Konseyi’nin idari kurullara iletilen birtakım çalışmalar yaptığını söylemiştir. “Antalya bazında kent konseyi çalışmalarından, katılımcı kent yönetimi açısından istenilen yararlar elde edilebiliyor mu?” sorusunu ise, olumsuz olarak değerlendirilebilecek bir yanıt vermiştir. Temsilci, Antalya’da kent konseyinin olması gerekenin çok gerisinde bir yer olduğunu, katılımcı bir yapı olmadığını, idari makamların kararlarına etki edemediğini; aynı zamanda, yöneticilerin sivil topluma yeterince önem vermediğini dile getirmiştir. CHP il başkan yardımcısına sorulan bir diğer soru, “Kent konseyi ile STK’lar arasındaki ilişki konusunda olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?” olmuştur. Temsilci bu soruya karşılık, kent konseyinin idari kuruluşlara uzaklığına vurgu yapmıştır. Sendika temsilcilerinin de belirttiği “çalışmaların karşılığını alamama ve bu nedenle katılım konusunda çekimser kalma” düşüncesinde siyasi parti temsilcisinin de hemfikir olduğu görülmektedir. Temsilcinin olumsuz yön olarak belirttiği bir başka değerlendirme ise, sivil toplumun, siyasi kurumların başlarına geçen kişileri belirlemek suretiyle siyasi bir araç gibi kullanılması, siyasallaşması ve sanıldığı kadar sivil olmayan bir idari yapı ortaya çıkarmasıdır.

Mülakat kapsamında değerlendirilen bir başka soru da “Örgütlü ve örgütsüz kesimin, vatandaşın Antalya Kent Konseyi’ne katılımını yeterli buluyor musunuz?” şeklindedir. Temsilci, kent konseyinin hiyerarşik bir yapıya sahip olduğunu, ana rolü olan karşılıklı etkileşimi gerçekleştirmediğini belirtmiştir. Bu soruda temsilcinin genel görüşü, kent konseyine katılımın düşük düzeyde olduğu, vatandaşın doğrudan katılımının sağlanması gerektiği olmuştur. Çalışma kapsamında sorulan “Kuruluşunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi ne ölçüdedir?” sorusu CHP’nin kent konseyinde temsilcisi olmadığı için

değerlendirilmemiştir. Son olarak “kent konseyinin Antalya üzerindeki etkileri” konusundaki görüşleri de eleştirel niteliktedir. Temsilci, konseyin bir heyet mantığıyla işlediğini, tabanla bağlantısı olmadığını, katılanın kendi fikrini yansıttığını; bu sebepten dolayı medyatik konular dışında tepki yaratamadığını ifade etmiştir.

Kent konseyine katılan temsilcinin, temsil ettiği kurumdan çok kendi fikrini yansıtması, konseyin en önemli sorunlarından biri olarak nitelendirilmiştir.

Çalışma kapsamında görüşme yapılan siyasi partilerden biri de Milliyetçi Hareket Partisi’dir. MHP il temsilcisi “Sivil toplum kuruluşları ve kent konseyi arasındaki ilişkiyi yönetim temelinde açıklar mısınız?” sorusuna yönelik olarak, kent konseylerini kentin sorunlarını ve problemlerini üstlenen bir alan olarak tanımlamış; konseyin bir sivil toplum kuruluşu olduğunun farkına varıp, öyle hareket etmesi gerektiğini savunmuştur. “Kent konseyi sivil toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?” sorusu yöneltildiğinde, MHP temsilcisi, bir vatandaş olarak kent konseyine gidip toplantıları dinlemenin ve görüş bildirmenin son derece önemli olduğu vurgusunu yapmıştır.

“Yönetişimin paydaşı olarak Antalya’daki sivil toplum kuruluşlarının kent konseyindeki etkinliğini değerlendirir misiniz?” şeklinde yöneltilen soruya temsilci, konsey başkanının gönüllü olarak bu işi yapması, kent bilincinin sorumluluğunu taşıması dolayısıyla kent konseyinde STK’ların diyaloglarının iyi olduğunu belirtmiştir. Temsilci, “Antalya bazında kent konseyi çalışmalarının, katılımcı kent yönetimini sağlayıp sağlayamadığı” konusunda, istenilen yararların elde edildiği kanısındadır. Temsilcinin “Antalya Kent Konseyi ile sivil toplum kuruluşları ilişkisinde olumlu ve olumsuz yönler nelerdir?” sorusuna verdiği yanıt, katılımcıların birbirlerinin görüşlerine cevap vermeleri gerektiği şeklinde bir öneri olmuştur.

“Örgütlü ve örgütsüz kesimin, vatandaşın Antalya Kent Konseyi’ne katılımını yeterli buluyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya karşılık temsilci, kent konseyi başkanının çalışmalarından ve herkese eşit yaklaşmasından dolayı, katılımın yeterli düzeyde olduğu düşüncesini dile getirmiştir. Çalışma kapsamında sorulan bir diğer soru “Kuruluşunuzun kent konseyinde gündem belirleme, politika oluşturma sürecine katılım düzeyi”dir. Temsilci, kent konseyinde temsil edildiklerini, gerekli durumlarda toplantılara katılıp çalışmalar yürüttüklerini; aynı zamanda siyasi güç oluşturma konusunda destek verdiklerini de dile getirmiştir. Son olarak kent konseyinin Antalya üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

SONUÇ

Yönetişim ilkeleri temelinde düşünüldüğünde katılımcı, demokratik, hesap verebilir, şeffaf bir yönetim anlayışının geliştirilebilmesi için, STK’ların, kentin karar alma süreçlerine katılmaları gerekmektedir. Kent konseyleri de bunu sağlayabilmek için oluşturulmuş katılım mekanizmalarından biridir. Kent konseyi toplantılarının halka açık olması yönetimin şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik yönünden güçlenmesini, kente karşı hissedilen sorumluluğun

artmasını, kente katkı sağladıklarını düşünen vatandaşların, bu tür katılımcı mekanizmalarda daha etkin rol almasını sağlayabilmelidir. Çevre çalışma grubu temsilcisinin ifade ettiği gibi “etkinin tepkisini görmek” bu anlamda önemlidir. Toplantıların halka açık olduğunun bilinmesi, onun farklı kesimlere ulaşmasını sağlayacak ve kent konseyini marjinal bir yapı olmaktan kurtaracaktır.

Görüşmelere katılan Antalya Kent Konseyi temsilcilerinin sorulara verdikleri yanıtlardan hareketle, kent konseyleri ortak akıl ve baskı grubu oluşturma noktasında ele alınmış, STK’ların ortak çatısı ve yönetim ilkelerinin uygulandığı çok aktörlü bir yapı olarak tanımlanmıştır. Antalya açısından değerlendirildiğinde, kent konseyinin hiyerarşik bir yapı olmadığı, yatay ilişkilerin hâkim olduğu savunulmuş; ancak STK’lar yönünden daha kapsayıcı olması gerektiği belirtilmiştir. Antalya Kent Konseyi her ne kadar yatay ilişkilerle açıklansa da yapı ve işleyiş itibariyle hiyerarşik ve bürokratik bir görünüme ve işleyişe sahip olduğu için, bu özelliği katılımın önünde bir engel olarak görülmektedir. STK’ların kent konseyine karşı olumsuz tavrı, kent konseyinin de STK’lardan şikâyetçi tutumu hem STK’ların kent konseyine katılımını hem vatandaşın STK’ları doğrudan talep kanalı olarak görmesini, hem de kent konseyinin kararlarının yoğun bir şekilde işlenememesi sonucunu doğurmaktadır. Böylece yönetim anlayışı ile kurulan kent konseylerinin, katılımcı demokrasiyi sağlayacak yönü geri plana atılmaktadır.

Genel olarak, kent konseyi temsilcilerinden STK’lara karşı eleştiriler gelmiştir. Bu eleştiriler, STK’ların zaman zaman şahsileşmeleri, temsilcilerinin bireysel katılımcıya dönüşmesi, STK’ların toplumsal olaylara veya kente karşı ilgisizliğidir. Bir başka eleştiri de STK’ların kent konseyi bazında kendilerini ilgilendiren alanlarda daha çok katılmak istemelerine rağmen; yönetsel baskılardan ve ülkenin siyasi durumundan dolayı bunu gerçekleştirememeleri şeklindedir.

STK’ların birçoğunun kent konseylerinin varlıkları ve işlevleri hakkında bilgi sahibi oldukları, fakat bu örgütlenmelerde aktif bir şekilde temsilci bulundurmaktan imtina ettikleri veya temsilci bulundurmaya sıcak bakmadıkları gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, kimi STK’ların kent konseyinin kentteki konumundan, kent konseyine temsilci gönderebileceklerinden de habersiz olduğu görülmektedir. Bireysel katılımın yetersiz olduğu belirtilse de Antalya Kent Konseyi’nin, belirli bir kesimi temsil etme ve görüşlerini değerlendirme noktasında iyi bir yerde olduğu söylenebilir. Ancak Antalya’daki sendikalar ve siyasi partiler açısından bakıldığında, olumsuzluklar göze çarpmaktadır. Sendikaların kent konseyine katılıp görüş bildirme konusunda hem kendi iş yükünden dolayı hem de davet edilmemelerinden dolayı isteksiz davranmaları, kimi sivil toplum kuruluşlarının kent konseyi konusunda herhangi bir bilgisinin olmaması, kent konseyinin, katılımcı kent yönetimini sağlama konusunda eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Bu olumsuzluklara karşın ekonomik örgütlenmelerin, oda ve dernek temsilcilerinin kent konseyine katılımlarının yeterli düzeyde olduğu ve kent konseyi temsilcilerinin, kent konseyini katılımcı bir yapı olarak gördükleri açıktır.

Kent konseylerinin yaptırım gücü gündemi takip etmeleri, yerel düzeyde kamuoyu oluşturmaları ve meclise kabul edilebilir öneriler sunmaları ile ilişkilidir ve bunun dışında resmi yaptırım gücü yoktur. Bu durumun mülakata katılan temsilciler tarafından değerlendirilmesi,

katılımda sarfedilen çabadan hızlı ve etkili sonuç alamama, belediye meclisinde etkinlik elde edememe gibi sonuçların alınması şeklinde olmuştur. Katılımdan imtina edilmesine neden olduğu iddia edilen bu durum esasında kent konseyi ve yerel yönetim anlayışının özünde vardır.

Yerel yönetişimde ortak akıl oluşturulması, yerel halkın ve kuruluşların ortak katılımı ile mahalli müşterek ihtiyaçların veya önerilerin dile getirilerek somutlaştırılması ve görünür kılınması esas amaçtır. Ancak kent konseyinin katılımcılar tarafından dolaylı bir talep kanalı olarak görülmesi ve belediyelere doğrudan talepte bulunulmasının tercih edildiğinin belirtilmesi de esasında belediyelerin doğrudan katılım aracı olarak görüldüğü göstermektedir.

Yerel yönetişimin, literatürde çoğunlukla kent konseyleri ile değerlendirildiği görülmektedir. Ancak yerel aktörlerin ortak katılımını gerektiren yerel yönetim anlayışını, günümüzde yaşam koşullarını ulusal düzeyde ve olumsuz bir şekilde etkileyen pandemi, deprem ve yangın gibi felaketler açısından da değerlendirmek gerekir. Bu durumlarda sadece merkezi yönetim değil yerel yönetimler, vatandaşlar, piyasa ve STK'lar da ortak paydada buluşarak önemli sorumluluklar üstlenmektedirler.

KAYNAKÇA

- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>. (erişim tarihi: 13.07.2023).
- Agenda 21 (1992, 3-14 Haziran). United Nations Conference on Environment & Development. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>. (erişim tarihi: 10.02.2017).
- Akbey, F. & Saraç, Ö. (2005). Küresel yönetim ekseninde uluslararası sivil toplum örgütleri (iktidar ilişkileri bağlamında eleştirel bir yaklaşım). *Türk İdare Dergisi*, 0(446), 215-242.
- Antalya Kent Konseyi, <http://www.antalyakentkonseyi.org.tr/tr/default.aspx>, (erişim tarihi: 04.03.2017).
- Ataay, F. (2008). Neoliberalizm ve Muhafazakâr Demokrasi, 2000'li Yıllarda Türkiye'de Siyasal Değişimin Dinamikleri. Ankara: Deki Basım.
- Atvur, S. (2011). Küreselleşme Sürecinde Yerel Gündem 21 ve Çevre: Antalya Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Avrupa Birliği Komisyonu. (2001). "European Governance a White Paper", Brussels.
- Bayramoğlu, S. (2014). Yönetişim Zihniyeti: Türkiye'de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bayramoğlu, S. (2003). Düzenleyici devlet düzenlenirken: OECD Türkiye raporu üzerine eleştirel bir çözümleme. *Praksis Dergisi*, S, 9, 143-162.
- Belli, A. (2016). Büyükşehirlerde kent konseyi sorunsalı üzerine bir alan araştırması. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 5(10), 01-23.
- Bevir, M. (2009). *Key Concepts in Governance*, London: SAGE Publications.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı. (2009). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/12/20091231M7-1-1.pdf>, (erişim tarihi: 01.10.2023).

- Bovaird, T. & Löffler, E. (2002). Moving from excellence models of local service delivery to benchmarking “good local governance”. *International Review of Administrative Science*, SAGE Publications, 68(1), 9-24.
- Bulut, T. (2013). Şeffaf, Katılımcı ve Etkin Kent Yönetim İçin Kent Konseyleri. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Creswell, J. W. (2015). Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Çulha Zabcı, F. (2002). Dünya Bankası'nın küresel pazar için yeni stratejisi: yönetim. *Ankara SBF Dergisi*, 57(3), 151-179.
- Emrealp, S. (2005). Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı. İstanbul: IULA-EMME (UCLG- MEWA) Yayını.
- Eryılmaz, B. (2015). Kamu Yönetimi, Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Gökçe, G. (2006). Devleti Yeniden Keşfetmek: Devlet Gücünün Göstergesi Olarak İdari Kapasite. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(3), 203-230.
- Güler, B. A. (2013). Türkiye'nin Yönetimi- Yapı. Ankara, Türkiye: İmge Kitabevi.
- Güzelsarı, S. (2004). Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları. *Ankara Üniversitesi SBF-GETA Tartışma Metinleri*, No. 66, Mart.
- Karataş, A. (2019). Devlet Şekilleri ve Hükümet Sistemleri Türlerinin Ülkelerin Yönetişim Göstergeleri Bakımından Meydana Getirdiği Farklılıkların Belirlenmesi. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 109-148.
- Kaufmann, D. ve Kraay, A. (2023). *Worldwide Governance Indicators, 2023 Update* (www.govindicators.org), (erişim tarihi: 01.10.2023).
- Kaypak, Ş. (2013). Kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşları ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 183- 199.
- Kent Konseyi Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061008-5.htm>. (erişim tarihi: 15.02.2017).
- Küçük, Ö. (2023). Dünya Bankası, Sosyal Risk Yönetimi ve Yönetişim. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4(1), 11-46.
- Krahmann, E. (2003). National, regional, and global governance: One phenomenon or many? *Global Governance*, 9(3), 323-346.
- Li, Y., Fan, Y., & Nie, L. (2023). Making governance agile: Exploring the role of artificial intelligence in China's local governance. *Public Policy and Administration*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/09520767231188229>.
- Osborne, D. ve Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government: How The Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Ökmen, M. & Görmez, K. (2009). Türkiye'de yerel gündem 21 ve yerel yönetim uygulamaları. K. Görmez ve M. Ökmen (Ed.), *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları* (ss. 109-128) İstanbul: Beta Yayını.
- Özer, Y. E. (2008). Küresel rekabet- bölgesel kalkınma ajansları ve Türkiye. *Review of Social, Economic and Business Studies*, 9-10(0), 389-408.
- Özer, M. A., Koçak, D. ve Türe, H. (2020). Yönetişim göstergeleri doğrultusunda ülkelerin performanslarının değerlendirilmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 25-53.
- Palabıyık, H. (2004). Yönetimden yönetime geçiş ve ötesi üzerine kavramsal açıklamalar. *Amme İdaresi Dergisi*, 37(1), 63-85.

- Pierre, J. (1999). Models of urban governance: The institutional dimension of urban politics. *Urban Affairs Review*, 34(3): 372-396.
- Saran, U. (2004). *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: Kalite Odaklı Bir Yaklaşım*. Ankara: Atlas Yayıncılık.
- Shah, A. & Shah, S. (2006). The new vision of local governance and the evolving roles of local governments. A. Shah (Ed.), *Local Governance in Developing Countries* (ss. 1-46) Washington: The World Bank.
- Soygüzel, H. (2012). Kent Konseyleri Ulusal Raporu. Türkiye Kent Konseyleri Birliği, III. Türkiye Kent Konseyleri Buluşması, 29-30 Mart 2012, Çanakkale. <http://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/raporlar/iii-turkiye-kent-konseyleri-bulusmasi-ulusal-raporu/>. (erişim tarihi: 04.03.2017).
- Stoker, R.P. (2011). Mark Bevir, Key Concepts in Governance. *Public Organiz Rev* 11, 93–94. <https://doi.org/10.1007/s11115-010-0121-8>.
- Süslü, B. , Coşkun, B. & Pank, Ç. (2019). Türkiye İçin İyi Yönetişim ve Toplumsal Refah İlişkisi Üzerine Bir İnceleme . *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* , 33 (1) , 219-241.
- Tekeli, İ. (1999). *Modernite Aşılırken Siyaset*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Tosun, G. (2003). “Sivil Toplum”. M. Acar ve H. Özgür (Ed.). *Çağdaş Kamu Yönetimi 1: Konular, Kuramlar, Kavramlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 227-255.
- Tutar, F. ve Demiral, M. (2007). Yerel ekonomilerin yerel aktörleri: bölgesel kalkınma ajansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2(1), 65-83.
- Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Arasında İmzalanan “Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi” Projesinin Onaylanması Hakkında Karar. (2007, 24 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 26502).
- Türkiye Kent Konseyleri Birliği. (2016). *Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri Çalıştay Sonuç Raporları*. 27-28 Ekim 2016, Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi, <http://www.kentkonseyleribirligi.org.tr/raporlar/yerel-yonetisim-ve-kent-konseyleri-calistayi-sonuc-raporu/>, (erişim tarihi: 04.03.2017).
- UCLG- MEWA. (2015). *Kent Konseyleri*. İstanbul: UCLG- MEWA.
- Yaylı, H. (2008). Devletin küçültülmesine yönelik politikaların Türk kamu yönetimi üzerindeki etkisi. *Verimlilik Dergisi*, 0(2), 87-112.
- Yaylı, H. (2012). Yönetimden yönetişime geçişte bir halk katılımı yolu olarak kent konseyleri. İçinde Ö. Önder ve F. Kırışık (Ed.). *Kamu Yönetimi ve Siyaset Biliminde Karar Verme* (ss.169-197) Ankara: Orion Kitabevi.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods*. SAGE Publications.